

СЕКЦІЯ IV. МАРКЕТИНГОВА ТА ЛОГІСТИЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ

ВИЗНАЧЕННЯ ЧИННИКІВ, ЯКІ ВПЛИВАЮТЬ НА СТІЙКІСТЬ СПОЖИВАННЯ ПРОДОВОЛЬСТВА З ОГЛЯДУ НА МОЖЛИВЕ СКОРОЧЕННЯ ЙОГО ІМПОРТУ

Ємельянов Олександр Юрійович

д-р. екон. наук, професор, професор кафедри економіки підприємства та інвестицій
Національний університет «Львівська політехніка», Україна

На теперішній час для багатьох країн постає проблема покращення їх енергетичної та продовольчої безпеки [1–4] із одночасним забезпеченням стійкого економічного розвитку [5–7]. Можливості вирішення зазначеної проблеми залежать, серед іншого, від рівня стійкості як економік держав у цілому [8], так і окремих їх галузей [9] та економічних суб'єктів [10–13]. Цей рівень, своєю чергою, визначається наявними у відповідних економічних систем адаптаційними можливостями [14–16]. З урахуванням цього, підвищення стійкості споживання сільськогосподарської продукції потребує не лише зменшення загрози зриву поставок відповідних її різновидів [17, 18], але й покращення здатності сільськогосподарського виробництва швидко пристосовуватися до можливих змін [19–21], зокрема завдяки вдосконаленню наявних технологій такого виробництва [22–25].

Одним з важливих різновидів стійкості споживання сільськогосподарської продукції певною країною є стійкість такого споживання з огляду на можливе скорочення імпорتنих поставок даної продукції. Рівень зазначеної стійкості безпосередньо залежить від трьох головних чинників, а саме від: 1) відносного рівня адаптаційних можливостей країни до скорочення імпорту певного виду сільськогосподарської продукції; 2) обсягу споживання певного виду сільськогосподарської продукції країною, яка її імпортує; 3) відносного рівня вразливості країни до скорочення імпорту відповідного виду продовольства.

Необхідно відзначити, що відносний рівень адаптаційних можливостей країни-імпортера до скорочення імпорту певного виду сільськогосподарської продукції визначається як відношення абсолютної величини адаптаційних можливостей країни-імпортера до обсягів споживання нею цієї продукції. Аналогічним чином визначається і відносний рівень вразливості країни-імпортера до скорочення імпорту певного виду сільськогосподарської продукції.

Загалом, можливо виділити певну ієрархію чинників, які справляють вплив на рівень стійкості споживання сільськогосподарської продукції з огляду на можливе скорочення її імпорту. При цьому серед чинників, які впливають на відносний рівень адаптаційних можливостей країни-імпортера до скорочення імпорту сільськогосподарської продукції та на відносний рівень вразливості країни-імпортера до такого скорочення, є однакові фактори. Цими факторами є: 1) частка тих обсягів споживання даного виду сільськогосподарської продукції, що забезпечуються власним виробництвом цієї продукції у даній країні; 2) частка тих обсягів споживання даної сільськогосподарської продукції країною-імпортером, що покриваються

імпортом з тих країн, які здатні забезпечити стабільність поставок цієї продукції. Очевидно, що чим більшими є ці частки, тим за інших незмінних умов більш високим буде відносний рівень адаптованості та тим меншим буде відносний рівень вразливості країни-імпортера до можливого скорочення імпорту сільськогосподарської продукції. З урахуванням цих міркувань можна висловити таку гіпотезу: між відносним рівнем адаптованості країн-імпортерів до скорочення імпорту сільськогосподарської продукції та відносним рівнем вразливості цих країн до такого скорочення існує статистично значущий взаємозв'язок. При цьому із зниженням рівня вразливості країн – імпортерів сільськогосподарської продукції рівень їх адаптованості до скорочення імпорту продовольства зростає.

Для перевірки цієї гіпотези нами було розглянуто дві групи країн. Кожна з цих груп містила тридцять країн, які виступають імпортерами відповідно кукурудзи та пшениці. Використовуючи результати експертного опитування, було здійснено ідентифікацію відносних рівнів адаптаційних можливостей та вразливості кожної із досліджуваних країн до скорочення імпорту обох видів сільськогосподарської продукції за 2021–2022 рр. Використання методу дисперсійного аналізу показало, що за обома видами сільськогосподарської продукції впродовж усього досліджуваного періоду зменшення відносного рівня вразливості країн до скорочення імпорту продовольства корелює із зростанням відносного рівня адаптованості цих країн до такого скорочення. Отже, висловлену вище гіпотезу було підтверджено емпіричними даними.

Список використаних джерел:

1. Chalvatzis, K. J. & Ioannidis, A. (2017). Energy supply security in the EU: Benchmarking diversity and dependence of primary energy. *Appl. Energy*, (207), 465–476.
2. Baranauskaitė, L. & Jurevičienė, D. (2021). Import Risks of Agricultural Products in Foreign Trade. *Economies*, (9 (3)), 102.
3. Zhang, H.-Y., Qiang, J. & Ying, F. (2013). An evaluation framework for oil import security based on the supply chain with a case study focused on China. *Energy Economics*, (38(C)), 87–95.
4. Arita, S., Grant, J., Sydow, S. & Beckman J. (2022). Has Global Agricultural Trade Been Resilient under COVID-19? Findings from an Econometric Assessment of 2020. *Food Policy*, (107), 102204. <https://doi.org/10.1016/j.foodpol.2021.102204>.
5. Bachev, H. (2018). Institutional Environment and Climate Change Impacts on Sustainability of Bulgarian Agriculture. *Bulgarian Journal of Agricultural Science*, (24(4)), 523–536.
6. Kostetckaia, M. & Hametner, M. (2022). How Sustainable Development Goals interlinkages influence European Union countries' progress towards the 2030 Agenda. *Sustain. Dev.*, (30 (5)), 916–926.
7. Yemelyanov, O., Symak, A., Petrushka, T., Vovk, O., Ivanytska, O., Symak, D., Havryliak, A., Danylovych, T. & Lesyk, L. (2021). Criteria, Indicators and Factors of the Sustainable Energy Saving Economic Development: the Case of Natural Gas Consumption. *Energies*, (14 (18)), 5999.
8. Yemelyanov, O., Symak, A., Petrushka, T., Lesyk, R. & Lesyk, L. (2018). Assessment of the technological changes impact on the sustainability of state security system of Ukraine. *Sustainability*, (10(4)), 1186.
9. Basso, B. & Antle, J. (2020). Digital agriculture to design sustainable agricultural systems. *Nat. Sustain.*, (3), 254–256.
10. Ємельянов, О. Ю. (2020). Діагностування рівня фінансової стійкості підприємств агропромислового комплексу. *Агросвіт*, (21), 3–9.
11. Чепка, В. В. & Матяш, О. К. (2017). Фінансова стійкість підприємства: сутність та фактори впливу. *Економіка і суспільство*, (12), 649–655.
12. Dvořáková, L. & Zborková, J. (2014). Integration of Sustainable Development at Enterprise Level. *Procedia Eng.*, (69), 686–695.

13. Lesinskiy, V., Yemelyanov, O., Zarytska, O., Petrushka, T. & Myroshchenko, N. (2022). Designing a Tool-Set for Assessing the Organizational and Technological Inertia of Energy Consumption Processes at Enterprises. *Eastern-European Journal of Enterprise Technologies*, (6(13)), 29–40.
14. Bose, S. & Khan, H. Z. (2022). Sustainable Development Goals (SDGs) Reporting and the Role of Country-Level Institutional Factors: An International Evidence. *J. Clean. Prod.*, (335), 130290.
15. Kirby, A. (2019). Sustainability, adaptation and the local state: An overview. *J. Sustain. Res.*, (4), e190012. <https://doi.org/10.20900/jsr20190012>
16. Yemelyanov, O., Symak, A., Petrushka, T., Lesyk, R. & Lesyk, L. (2018). Evaluation of adaptability of Ukrainian economy to changes in prices for energy carriers and to energy market risks. *Energies*, (11 (12)), 3529.
17. Nyamah, E. Y., Jiang, Y., Feng, Y. & Enchill, E. (2017). Agri-Food Supply Chain Performance: An Empirical Impact of Risk. *Manag. Decis.*, (55), 872–891.
18. Zhao, G., Liu, S., Lopez, C., Chen, H., Lu, H., Mangla, S. K. & Elgueta, S. (2020). Risk analysis of the agri-food supply chain: A multi-method approach. *Int. J. Prod. Res.*, (58), 4851–4876.
19. Ding, Q., Chen, X., Hilborn, R. & Chen, Y. (2017). Vulnerability to impacts of climate change on marine fisheries and food security. *Mar. Policy*, (83), 55–61.
20. Hashemi, S. M., Bagheri, A. & Marshall, N. (2015). Toward sustainable adaptation to future climate change: Insights from vulnerability and resilience approaches analyzing agrarian system of Iran. *Environ. Dev. Sustain.*, (19), 1–25.
21. Yemelyanov, O., Petrushka, T., Lesyk, L., Havryliak, A., Yanevych, N., Kurylo, O., Bodakovskyy, V., Skoropad, I., Danylovyh, T. & Petrushka, K. (2023). Assessing the Sustainability of the Consumption of Agricultural Products with Regard to a Possible Reduction in Its Imports: The Case of Countries That Import Corn and Wheat. *Sustainability*, (15), 9761.
22. Ємельянов, О. (2023). Склад інформації, необхідної для управління енергозберігаючими технологічними змінами на підприємствах. Матеріали конференцій МЦНД, (17.03.2023; Дніпро, Україна), 97–99. вилучено із <https://archive.mcnd.org.ua/index.php/conference-proceeding/article/view/465>
23. Yemelyanov, O., Petrushka, T., Lesyk, L., Symak, A. & Vovk, O. (2021). Assessment of Information Barriers to the Implementation of Energy Saving Projects at Ukrainian Enterprises. *11th International Conference on Advanced Computer Information Technologies (ACIT), Deggendorf, Germany*, 376–380, doi: 10.1109/ACIT52158.2021.9548441.
24. Caliskan, H. K. (2015). Technological change and economic growth. *Procedia Soc. Behav. Sci.*, (195), 649–654.
25. Sredojecic, D., Cvetanovic, S. & Boskovic, G. (2016). Technological changes in economic growth theory: neoclassical, endogenous, and evolutionary-institutional approach. *Economic Themes*, (54(2)), 177–194.